

એમ. એ. પ્રિયિચસ (ગુજરાતી) (એક્ટર્નિટ)

પ્રશ્નપત્ર ૧ : અવચીન કવિતા (Modern Gujarati Poetry)

એકમ-૧ : કવિતા : સ્વરૂપ અને વિકાસ (૨૦% શુણાંક)

પદ અને કાવ્ય :

૧. કવિતા એટલે શું ? કાવ્યનાં ઘટકો
૨. કાવ્યના પ્રકારો (ઓર્ભિકાવ્યના પ્રકારો સમેત)
૩. અવચીન કવિતાની વિકાસરેખા (૧૮૫૦થી ૨૦૦૫)

બુનલક્ષણો :

સ્વરૂપગત વિકાસ : પ્રમુખ કવિઓ તેમના મુખ્ય કાવ્યશ્રંદ્ધો પ્રત્યેક એકમ ૨૦% ગુણભાર ધરાયે છે.

એકમ : ૨ વહાનાલાલનો મધુકોષ

એકમ : ૩ કેટલાંક કાવ્યો : ઉમાશંકર જોધી

સંપા. સુરેશ દલાલ,
પ્રકા. સાહિત્ય અકાદમી, હિન્હી

એકમ : ૪ અંગત : રાવળુ પટેલ

એકમ : ૫ છ અક્ષરનું નામ : રમેશ પારેખ

એકમ ૨ થી ૫ પાઠ્યકમમાં આવતી પ્રત્યેક કૃતિનો અલગ એક એકમ.

પ્રશ્નપત્ર ૨ : સાહિત્ય સ્વરૂપનો અભ્યાસ (Literary Geneve-Shortstory)

એકમ-૧

૨૦% ગુણભાર

ટૂકી વાર્તા : વ્યાખ્યા અને ઘટકતરઠો; ટૂકીવાર્તાં સ્વરૂપગત લાક્ષણિકતા; ટૂકીવાર્તાની અન્ય સાહિત્ય સ્વરૂપો સાથેની તુલના;

ટૂકીવાર્તાની વિકાસરેખા : પરંપરાગત, આધુનિક અને અનુઆધુનિક પ્રયુક્તિઓ અને વિકાસરેખા

એકમ-૨ : ડિલેફની વાર્તાઓ ભાગ-૩ ગૂર્જર શ્રંઘરણ કાર્યાલય

એકમ-૩ : જથેતી દલાલની શૈખ વાર્તાઓ સંપા. દિગ્નીશ મહેતા, રાધેશ્યામ શર્મા અનિરુદ્ધ બ્રહ્મભદ્ર આદર્શ પ્રકાશન, અમદાવાદ

એકમ-૪ : સુરેશ જોધીની કેટલીક વાર્તાઓ સંપા. નીતિન મહેતા પ્રકા. નેશાનલ બુક ટ્રસ્ટ

એકમ-૫ : પરીને : નિર્મલ પર્માનિ વાર્તાઓ (હિન્ડી)

(પ્રત્યેક એકમનો ગુણભાર ૨૦%)

પ્રશ્નપત્ર ૩ : સાહિત્ય મીમાંસા (Literary Criticism)

એકમ-૧ : ભારતીય સાહિત્ય મીમાંસા (૪૦% ગુણભાર)

કાર્યક્ષેત્ર અને ભારતીય કાવ્યમીમાંસાની વિકાસરેખા; રસ, દ્વારા અને પકોડિત સિઙ્ગાંત

એકમ-૨ : પાશ્ચાત્ય સાહિત્ય મીમાંસા (૪૦% ગુણભાર)

એરિસ્ટોટલ, લોન્ઝાઈનસ, મેથ્યુ આર્નલ્ડ, ટી.એસ. એલિયટ, રોલા બાર્થ અને ઝાક ટેન્ડિનાની મીમાંસા

- એકમ-૩ :** ગુજરાતી સાહિત્ય મીમાંસા (૨૦% ગુણભાર)
 આનંદશંકર ધૂપઃ બ.ક. હાડોર; રા.વિ. પાઠક; ઉમાશંકર જોધી અને સુરેશ જોધીના વિવેચનમાં સિદ્ધાંત વિચારણા.

પ્રશ્નપત્ર ૪ : મધ્યકાલીન ગુજરાતી સાહિત્યનો અભ્યાસ (Gujarati Medieval Lit.)

- એકમ-૧ :** (૨૫% ગુણભાર)
- મધ્યકાલીન ગુજરાતી સાહિત્યના સંશોધન, સંપાદન અને આસ્વાદનના પ્રશ્નો; મધ્યકાલીન શિષ્ટ સાહિત્ય અને લોકસાહિત્યની તુલના; મધ્યકાલીન ગુજરાતી જ્ઞાનમાર્ગી કવિતા પ્રવાહ; મધ્યકાલીન ગુજરાતી ભડિતમાર્ગી કવિતા પ્રવાહ; મધ્યકાલીન ગુજરાતી સાહિત્ય સ્વરૂપો; આખ્યાન, પ્રબંધ, ફાળુ, રાસ અને પથ્યપત્રી.
- એકમ-૨ :** ગંગાસતીના પદો સંપા.
- એકમ-૩ :** અનુભવલિંધુ સંપા. એમ.આઈ. પટેલ, આદર્શ પ્રકાશન
- એકમ-૪ :** મુખ્યાવતીચારિત્ર ચોપાઈ - સમય સુનન્દર સંપા. મંજુલાલ મજમુદાર
 (પ્રત્યેક એકમનો ગુણભાર ૨૫%)

અથવા

પ્રશ્નપત્ર ૫ : લોકવિધા અને લોકસાહિત્ય (Folklore & Folk literature)

- એકમ-૧ :** લોક, લોકવિધા - વ્યાખ્યા વિચારણા, અદ્યયન ક્ષેત્ર, પ્રસરણ, અન્ય શાસ્ત્રો સાથેનો સંબંધ
 (૨૦% ગુણભાર)
- એકમ-૨ :** લોકસાહિત્ય પ્રગટાવનારાં પરિબળો, લોકસાહિત્ય સ્વરૂપ યૈવિદ્ય, લોકસાહિત્ય-લોકપ્રિય સાહિત્ય, શિષ્ટ સાહિત્ય : પરસ્પર સામ્યાલેદ, કહેવત-ઉખાણાં-સ્વરૂપ, લક્ષણો, સમાજદર્શન.
- એકમ-૩ :** લોકગીત : લક્ષણો, પ્રકારો, વર્ગીકરણ, લોકગીતમાં પ્રતિબિંબિત લોકજીવન, ભાવસૌંદર્ય
- એકમ-૪ :** લોકનાટ્ય ભવાઈ : સ્વરૂપ, લક્ષણો, સર્વગ્રાહી અભ્યાસ
- એકમ-૫ :** લોકકથા : લક્ષણો, વર્ગીકરણ, કથાધટક (મોટીફ)
- એકમ-૬ :** ગુજરાતી લોકસાહિત્ય સંશોધન સંપાદન પ્રવૃત્તિનો ઇતિહાસ
 (એકમ-૨ થી ૬ પ્રત્યેકનો ગુણભાર ૧૫%)

એમ. એ. (કાદનલ) (ગુજરાતી) (એક્ષર્ટનલ)

પ્રશ્નપત્ર ૪ : અવર્ચિન ગુજરાતી ગથ (Modern Gujarati Prose)

- એકમ:** ૧ અધની વિભાગના અને અવર્ચિન ગુજરાતી ગથની વિકાસરોણ
ગથ એટલે શું? ગથની વ્યાખ્યા; ગથનાં ઘટકો; ગથ-પદ વર્ણણો બેદ; ગથનું કાર્ય; વ્યવહારનું ગથ - સર્જનાત્મક ગથ તથા એના પ્રકારો; ગુજરાતીમાં ગથનું અવતરણ; ગુજરાતીમાં ગથનો વિકાસ (૧૮૫૦ થી આજસુધી), યુગ પ્રમાણે ગથનાં બદલતાત્મક લક્ષણો, વલણો; પ્રત્યેક યુગના પ્રમુખ ગથકારો.
- એકમ:** ૨ શુવનગું કાર્ય: કાકા સાહેબ કાલેલકર, સંપા. ભોળાભાઈ પેટેલ - લોકમિલાપ પ્રકાશન, ભાવનગર
- એકમ:** ૩ માનવીની ભવાઈ: પન્નાલાલ પેટેલ - સાધના પ્રકાશન, અમદાવાદ
- એકમ:** ૪ જયંત ખત્રીની શ્રેષ્ઠ વાતરાઓ: સંપા. ચંદ્રકાંત ટોપીવાળા
- એકમ:** ૫ અશ્વત્થામા: મધુરાય (એકાંકી)

પ્રશ્નપત્ર ૫ : ગ્રંથકારનો અભ્યાસ (Gujarati Author Study)

- એકમ-૧:** પ્રેમાનંદ (સમગ્ર)
- એકમ-૨:** સુંદરમ (સમગ્ર)

પ્રશ્નપત્ર ૬ : ભાષાવિજ્ઞાનનો અભ્યાસ (Linguistics)

વિકલ્પ: અ

- (૧)** ભાષા એટલે શું? સંકેત - સંકેતના પ્રકારો - ભાષાના સંકેતોની વિશેષતા, ભાષાની સ્વરૂપગત લાક્ષણિકતા,
ભાષાની કાર્યો, ભાષાની વ્યાખ્યા - વિચારણા, ભાષા અને લિપિ, વાણી, બોલી
- ૦ ભાષાના શૈલીભેદો જેવા કે સામાજિક, સાંસ્કૃતિક, સંસ્કૃત, પ્રાઇસિક, પ્રાસંગિક વગેરે, લેગ અને પેરોલ
 - ૦ ભાષાનું બંધારણ
 - ૦ ભાષા પરિવર્તન
 - ૦ ભાષા અધ્યયનની પદ્ધતિઓ
 - ૦ માનવ વ્યવહારમાં ભાષાનું સ્થાન
- (૨)** ઉચ્ચારણ શાસ્ત્ર : ધ્વનિતત્ત્વ
- ૦ ઉચ્ચારણ પ્રક્રિયા - વાયુરેણ્ણના ત્રણ પ્રકાર - ઉચ્ચારણ સ્થાન, અંગ
 - ગુજરાતી ભાષાનું ધ્વનિતત્ત્વ - નાદટંગીની અવસ્થાઓ - કાર્યો (ગુજરાતી ભાષાના ધ્વનિઘટકો)
 - ૦ ધ્વનિ - ધ્વનિના પ્રકાર, ધ્વનિ-ધ્વનિઘટક, ઉપધ્વનિઘટક, સ્વભાર-જંકચર
 - ૦ સ્વર - વ્યંજનો (સ્પર્શ, સંધારી, પાણીક, પ્રકંપી, અનુનાસિક વ્યંજનો, અલ્પપ્રમાણ, મહાપ્રમાણ, ઘોષ - અધોપ, અર્ધસ્વર, મર્મર સ્વર)
 - ૦ મર્મરત્વ - મહાપ્રમાણત્વ, સૂર-જંકચર, ભાર (સહપર્તી ધમો) (કાલમાન, સ્વરાધાત), (અસર અને છાંદસતત્વો)
- (૩)** રૂપશાસ્ત્ર :
- ૦ પદસિદ્ધિ - અંગસિદ્ધિ
 - ૦ રૂપ, રૂપઘટક, ઉપરૂપઘટક, રૂપવર્ગો, રૂપાખ્યાનો

- નાગ્રિક - આખ્યાતિક રૂપાખ્યાનો - સર્વનામ, સંજ્ઞા, વિશેષણોળા રૂપાખ્યાનો
- વિકારી - અવિકારી
- લિંગવિચાર - લિંગપ્રત્યયો અને તેનું કાર્ય
- પચનવિચાર - પચન બ્યક્ટ કરવાની રીતો - ભુલ્યચના પ્રત્યયોનું કાર્ય
- વિભક્તિવિચાર - અનુગ્રહ, નામયોગીઓનું કાર્ય અને તેના પ્રકાર
- આખ્યાતિક રૂપાખ્યાનો - કાવ અને અર્થ, કૃદંત, કિયા વિશેષકો, સંચોજકો, નિપાતો, કિયાપદો, સંયુક્ત અને સહાકારી કિયાપદ, કર્તરી, કર્મછિ, ભાવેપ્રયોગ, પ્રેરક, પુનઃપ્રેરક, પ્રકાર
- ઉદ્ગારથાયકો, નિપાતો, સંચોજકો
- પ્રત્યય - નાગ્રિક આખ્યાતિક પ્રત્યયો, અંગવિસ્તારક પ્રત્યયો
- સમાસ - પ્રકાર અને સ્વરૂપ
- દિવસુક - રવાનુકારી
- વાક્યમીમંસા - વાક્ય, ઉપવાક્ય, વાક્યાંશ - સ્વરૂપ - પ્રકાર

(v)

ભાષાનો ઇતિહાસ :

- જગતના ભાષાકુળો (ભારત - ચુરોપીય ભાષાકુળનો વિસ્તારથી અભ્યાસ)
- ભારતના ભાષાકુળો (ભારતીય આર્યભાષાનો વિસ્તારથી અભ્યાસ)
- ભારતીય આર્યભાષાઓનો ઉદ્ભબ અને વિકાસ
 - પ્રાચીન ભારતીય આર્યભાષામાં ધ્વનિ, વ્યાકરણ, શબ્દલંડોળની વિશેષતાઓ.
 - મધ્ય લાટીય આર્યભાષા
- ધ્વનિપરિવર્તન - સ્વરમાં આવેલું પરિવર્તન(ક્રમાં આવેલું પરિવર્તન, આધ્યસ્વર, અંત્યસ્વર, સંયુક્ત સ્વરમાં પરિવર્તન)
 - વ્યંજનમાં આવેલું પરિવર્તન
 - (૧) આધ્યવ્યંજન
 - (૨) મધ્ય સ્થાનના અલ્પપ્રાણ / મહાપ્રાણ વ્યંજનો
 - (૩) અંત્ય વ્યંજનો
 - (૪) સંયુક્ત વ્યંજનોમાં આવેલું પરિવર્તન
 - અર્વાચીન ભારતીય આર્યભાષા
- ટૂંકનોંધ રૂપે ધ્વનિપરિવર્તનો
 - સંયુક્ત વ્યંજનોનું સરલીકરણ, પૂર્વસ્વર દીર્ઘ થવો
 - અંત્ય સ્વર પરિવર્તન
 - ઉષ્મ વ્યંજન + સ્પર્શ વ્યંજન, સ્પર્શ વ્યંજન + ઉષ્મ વ્યંજન
 - અઈ / અઉનો -- એ ઓ (વિવૃત, સંપૃત)
 - લ - ળ, સંયુક્ત વ્યંજનો વિશ્લેષ, હસ્ય ઉમાં પરિવર્તન
- વ્યુત્પત્તિ
- વાક્યમાં પ્રયોગાચેલ શબ્દોનું વ્યાકરણાગત મહિંસ
- સમાસ, દિવસુક ઓળખાવો
- વાક્ય રૂપાંતર

ક્ષેદર્ભ શબ્દો :

૧. ગુજરાતીનું ધ્વનિસ્વરૂપ અને ધ્વનિ પરિવર્તન - પ્રબોધ પંડિત
૨. ગુજરાતી ભાષા - કે. કા. શાસ્ત્રી

૩. ભાષાનો યેજાનિક અભ્યાસ : યોગેન્ડ્ર વ્યાસ
બોલી વિજ્ઞાન અને ગુજરાતી બોલીઓ : યોગેન્ડ્ર વ્યાસ
ગુજરાતી વ્યાકરણ
૪. ભાષાપરિચય અને ગુજરાતી ભાષાનું સ્વરૂપ - જ્યંત કોણારી
૫. ગુજરાતી વાક્યરચના - અરવિંદ લાંડારી
૬. વ્યાકરણવિમર્શ - ઊર્મિદેશાઈ
૭. થોડોક વ્યાકરણ વિચાર - હ. ચૂ. ભાયાણી
૮. ગુજરાતી ભાષાશાસ્ત્રની વિકાસરેખા - કે. બી. વ્યાસ
૯. Course in General Linguistic Science- સોશુર
૧૦. Language - જ્ઞાન ફિલ્ડ

વિકલ્પ - બ

શૈલીવિજ્ઞાન - વિકલ્પ : (અ)

- ભાષા વિજ્ઞાનના સામાન્ય સિદ્ધાંતો
- ગુજરાતી ભાષાનો વિકાસ
- ગુજરાતી ભાષાનું વ્યાકરણ

વિકલ્પ : (બ)

- ભાષા વિજ્ઞાનના સિદ્ધાંતો
- શૈલી વિજ્ઞાન એટલે શું ?
- શૈલીની વિભાગના - ભારતીય અને પાશ્ચાત્ય
- વ્યવહાર ભાષા અને સાહિત્ય ભાષા
- કૃતિની સંરચનામાં શૈલીનું મહત્વ
- શૈલીના પ્રકારો
- અ. ઘેદળી - ગોડી વગેરે
- આ. Individual style, genre style, period style.
- ઇ. ગધ શૈલી - પદ શૈલી
- ઇ. મોઝિક- લિભિત શૈલી
- શૈલીનો અભ્યાસ કરવાની રીત
- પસંદ કરેલા ગધ-પદ ખંડોની શૈલીની દર્ખિએ તપાસ

પ્રશ્નપત્ર ૮ : વિકલ્પ (અ)

સાંપ્રતિક સાહિત્યનો અભ્યાસ

(Study of Contemporary Literature)

૧. આધુનિકતા વિશેના લોકપ્રિય અને લોકપ્રચલિત ખ્યાલો
૨. જીવનમાં આધુનિકતા
૩. સાહિત્યમાં આધુનિકતા
૪. આધુનિકતાના વિવિધ ખ્યાલો
૫. ચુગાયેતના અને આધુનિકતા
૬. આધુનિક સંયેદનાઓ
૭. આધુનિક કળાભીમાંસા
૮. ગુજરાતી સાહિત્યમાં આધુનિકતાવાદી વલણનો આરંભ કયારે અને કોનાથી?

૬. આધુનિક ગુજરાતી કાવ્ય, કથા અને નાટ્ય સાહિત્ય
 ૧૦. આધુનિક ગુજરાતી સાહિત્યની વિશેષતાઓ અને ભર્યાદાઓ.

પ્રનિધિકૃપ ત્રણા કૃતિઓનો અભ્યાસ

કૃતિઓ:

- આધુનિક સાહિત્ય અને તેની વિભાગના
- (૧) તાંબુલ (કાવ્ય સંગ્રહ)
 - (૨) હરીશ મીળાશુ
 - (૩) મરી જવાની મજા
લાભશાંકર ટાકર
હિમાંશી શેલતની વાર્તા સૃષ્ટિ સં. : મહિલાલ પેટેલ
પ્રકા. પાર્શ્વ પ્રકાશન

પ્રશ્નપત્ર ૮ : વિકલ્પ (બ) તુલનાત્મક સાહિત્ય

એકમાં: ૧

૪૦% ગુણાભાર

૧. તુલનાત્મક સાહિત્યની વિભાગના, તેનું મહત્વ, તેની પદ્ધતિ અને તેનું કાર્યક્રમો
૨. વિશ્વસાહિત્ય, રાષ્ટ્રીય સાહિત્ય અને સર્વસામાન્ય સાહિત્યના ખ્ચાલો
૩. તુલનાત્મક સાહિત્ય - અધ્યયનમાં અનુપાદ
૪. ભારતીય સાહિત્યની વિભાગના

નિયત કૃતિઓ :

- (૧) વેણુવત્સલા - રંગ ક્ષાર પ્રકાશન
- (૨) થાયસ - વિચાર વલોછુ પ્રકાશન, વલ્લભ વિધાનગર
- (૩) ચિન્તાભા - ભગવતીકુમાર વર્મા (હિન્દી)

સંદર્ભ ગ્રંથો :

૧. તુલનાત્મક સાહિત્ય. ધીરુ પરીખ, ગુજ. યુનિ., અમદાવાદ
૨. તુલનાત્મક સાહિત્યાભ્યાસ, વસંત બાપટ. ગુજ. અનુ. જ્ઞાંવંતી દયે, જ્યા મહેતા, એસ. એન. ડી. ટી. યુનિ., મુંબઈ
૩. તુલનાત્મક સાહિત્ય : સિદ્ધાંત અને પ્રસાદ બ્રહ્મલઙ્, યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
૪. તુલનાત્મક સાહિત્યની દિશામાં - અભ્યિન ટેસાઈ
૫. અંગુલીનિર્દેશ - અભ્યિન ટેસાઈ
૬. તુલનાત્મક સાહિત્ય : ભારતીય સંદર્ભ, ચૈતન્ય ટેસાઈ યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
૭. તુલનાત્મક સાહિત્ય (હિન્દી): સંપા. ડૉ. નગેન્દ્ર
૮. તુલનાત્મક સાહિત્ય: સંપા. મહાવીરસિંહ ચૌહાણ, સ.પ. યુનિ.

પ્રશ્નપત્ર ૮ : વિકલ્પ (૮) સાહિત્યમાં સમાજશાસ્ત્રીય અભિગમ

૧. સાહિત્યનું સમાજશાસ્ત્ર અને તેનું કાર્યક્રમ
૨. મૂળભૂત સમાજશાસ્ત્રીય ખ્ચાલો : કલ્યાણ-સંસ્કૃતિ, મૂલ્યો, સમાજ, સંસ્થા, ધોરણો, ભૂમિકા
૩. સમાજશાસ્ત્રીય વિચારધારાઓ

- Structural : संस्थनावादी - Marxian : मार्क्सवादी
४. समाज अને સંસ્કૃતિ
- सમાજ અને સાહિત્ય
 - સમાજ અને પરંપરા
 - સમાજ અને ધર્મ અને પુરાણાકથાઓ
૫. સાહિત્યનું સ્વરૂપ- સાહિત્યનું સંસ્થાકીય કાર્ય સાહિત્યનું સામાજિક કાર્ય- ભિન્ન ભિન્ન
સમાજોમાં સાહિત્ય કળાનું સ્થાન
૬. સામાજિક પરિવર્તન અને સાહિત્ય
- સામાજિક પરંપરાના અનુસંધાનમાં સાહિત્ય
 - સામાજિક પરિવર્તનના અનુસંધાનમાં સાહિત્ય
 - ઐચ્ચારિક પરિવર્તન-વિન્દોહ-સુધારણા-કાન્તિ
 - ઐચ્ચારિક આંદોલનો-હિલચાલો-સામાજિક વિચારધારાઓ
 - વાદોના ધારક, વાહક, પ્રચારક બળ તરીકે સાહિત્ય.
૭. મહાકાલ્ય, નાટક, નવલક્ષ્ય અને સમાજ
૮. સાહિત્ય સર્જન અને સમાજ :
- સર્જકતાના સંવર્ધનમાં સમાજ એક પરિબળ તરીકે
 - સર્જકનું સમાજમાં સ્થાન
 - સમાજ શિક્ષણનાં માધ્યમ તરીકે સાહિત્ય
 - સાહિત્ય સર્જનનાં કલાકારની પ્રતિબદ્ધતા
 - સાહિત્ય સર્જનનાં કલાકારની સ્વાયત્તતા
 - સાહિત્ય અને સેન્સારશીપ
 - કોઈ એક નિયત સાહિત્ય કૃતિમાં પ્રગટતો સમાજ
૯. સાહિત્યનું પ્રત્યાયન, ભાવન, વિવેચન, મૂલ્યાંકનમાં સમાજ

સંદર્ભ શ્રદ્ધાંશો :

- (૧) Sociology of Art, ed. Milton Albert, James Barnet Mesan Grif. Publication : Gerald Duck worth Co., London
- (૨) ઝપરથનાની વિઘટન : શિરીખ પંચાલ, અંદ્રમોહિ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- (૩) સાહિત્ય અને સામાજિક ચેતના, સંપાદક : સુધીર ચેંદ્ર, સેન્ટર ફોર સોશિયલ સ્ટડી, સુરત
- (૪) ગોવર્ધનરામ : કેટલાક સમાજશાસ્ત્રીય પાસાંઓ, સંપાદક : સુધીરચેંદ્ર સેન્ટર ફોર સોશિયલ સ્ટડી, સુરત
- (૫) સાહિત્ય કે સમાજશાસ્ત્રી કી ભૂમિકા, ડૉ. મેનેજર પાંડેય, હરિયાણા સાહિત્ય અકાડમી, ચંડીગઢ
- (૬) આર્નર્ટ - ૧૯૮૪ (સામચિક), ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટી, પાટણ